

Wychowanie metodą harcerską jednym z kierunków współczesnej pedagogiki

Chorągiew Podkarpacka ZHP im. Olgi i Andrzeja Małkowskich

Teorie pedagogiczne częściowo zbieżne z teorią wychowania Baden Powella

1. System wychowawczy św. Jana Bosko

- Jan Bosko wprowadził w swoich domach system prewencyjny. Opiera się on w całości na rozumie, religii i miłości wychowawczej; natomiast zakazuje wszelkiego rodzaju kar cielesnych. Wprowadza zasadę, że wychowawca stara się być dla wychowanka przyjacielem, a nie osobą, która go nadzoruje i wymierza odpowiednie kary. Ksiądz Bosko wierzył w możliwość wychowywania młodzieży, ponieważ uważał, że ma do czynienia z osobą wyposażoną w rozum, nawet jeśli często pozory i okoliczności wydawały się przeczyć temu twierdzeniu. Nade wszystko wymagał zaangażowania wychowawcy, żądając, by rozmawiał z młodym człowiekiem, tłumaczył mu powody zjawisk, w skrajnym przypadku uprzedzał go i przestrzegał, doradzał mu i zachęcał go, jednym słowem, by wszedł z nim w dialog.

Teorie pedagogiczne częściowo zbieżne z teorią wychowania Baden Powella

Według Księdza Bosko, w wychowaniu wszystko powinno być rozumne: postawy, zachowania, metody i zamierzenia. Wrogami rozumu są: siła, wyrozumiałość, w sumie wszystko, co irracjonalne. Nawet w dziedzinie religii trzeba unikać komplikacji, sztuczności i ekstrawagancji. Do nieuniknionej odpowiedzi na pytanie o sankcje i o kary znacząco przyczynia się system uprzedzający. Ksiądz Bosko jako realista dobrze wiedział, że mimo pożytków asystencji, nie można ich całkowicie zaniechać. W razie konieczności wychowawca musi ukarać, ale starając się dać młodemu człowiekowi do zrozumienia słuszność podjętych przeciw niemu sankcji, unikając przy tym nadmiaru złości i namiętności i usiłując zachować wszystkie możliwości pojednania i przyjaźni. Niekiedy spojrzenie jest bardziej skuteczne niż brutalna kara. W żadnym razie nie należy stosować metod, które poniżają wychowawcę, a jeszcze bardziej wychowanka. Poza wyjątkami, upominanie nie może się dokonywać publicznie, ale na osobności. System ten słusznie został nazwany metodą przekonywania. Aby przekonać, trzeba z jednej strony, aby poglądy, normy i regulaminy były rozumne, a z drugiej, żeby ich rozumny charakter młodzież rozumiała, przyjmowała i przyswajała sobie. Kiedy te warunki zostaną spełnione, można uważać, że praca wychowawcza znajduje się na dobrej drodze. System ten przyjęli ojcowie Salezjanie.

Teorie pedagogiczne częściowo zbieżne z teorią wychowania Baden Powella

2. **Antypedagogika** - nurt w pedagogice negujący tradycyjną formę wychowania opierającą się na zasadzie "sterowania" życiem dziecka. Antypedagogika w założeniu oddaje wolność do samodecydowania o sobie dziecku, a rolę nauczyciela sprowadza do "przewodnika,, w myśl zasady *lepiej wspierać zamiast wychowywać*. Podstawowym warunkiem tego wspierania jest jego dobrowolność. Zdaniem antypedagogiki, dominującą w obecnym wychowaniu rolę wychowawcy i zasadę *wychowawca wie lepiej niż wychowanek, co jest dla niego dobre*, należy zastąpić prawem dziecka do wyboru opartym na zaufaniu, że wybierze ono dobrze, bo *wychowanek wie lepiej niż wychowawca, co jest dla niego dobre*. W Polsce prekursorem był Janusz Korczak.

Teorie pedagogiczne częściowo zbieżne z teorią wychowania Baden Powella

3. Teoria wychowania wg. Celestyna Freineta

Podstawowe założenia koncepcji pedagogicznej sformułował C.Frenet w książce „L'Ecce Moderne Franccisce,,.

Twierdził on, że celem wychowania jest maksymalny rozwój osobowości dziecka w łonie rozumnie pojętej wspólnoty, której służy i która jemu służy.

Wynikiem wychowania ma być doprowadzenie dziecka przyszłego obywatela, do pełnego rozumienia swej odpowiedzialności za kształtowanie własnej przyszłości i przyszłości społeczeństwa w którym przyjdzie mu żyć.

Teorie pedagogiczne częściowo zbieżne z teorią wychowania Baden Powella

4. **Pedagogika Marii Montessori**

Istota Pedagogiki Montessori sprowadza się do stwierdzenia, że ponieważ każde dziecko jest inne, powinno rozwijać się według stworzonych przez siebie, – czyli przez swoje możliwości, kompetencje i umiejętności – **indywidualnych planów rozwojowych** tak, aby ich właściwa realizacja umożliwiała mu naukę samodzielną i efektywniejszą.

Ta myśl przewodnia determinuje **konsekwencje metodyczne**; ponieważ każde dziecko jest inne, każde ma inne zainteresowania.

Zainteresowania te pojawiają się w różnym czasie i trwają dowolnie długo. Nie można ich wywołać zewnętrznymi działaniami, mogą zniknąć bezpowrotnie.

Teorie pedagogiczne częściowo zbieżne z teorią wychowania Baden Powella

6. Pedagogika społeczno – personalistyczna **Aleksandra Kamińskiego**

Wybitny animator ruchu skautowego w świecie, twórca metody zuchowej, pisarz, pedagog, naukowiec. Twierdził, że istotą wychowania jest wyzwolenie, ucłowieczenie człowieka, dopomaganie jego korzystnemu rozwojowi i chęci pracy.

- Postrzegał rozwój człowieka nawiązując do platońskiej koncepcji duszy oraz piramidy społecznej, wyróżniając trzy warstwy bytu, w których funkcjonuje człowiek:

Biologiczna (przyrody) – wychowanie sprowadza się do pielęgnowania, czyli hodowania niezdolnej do samodzielnego życia osoby. Obejmuje okres niemowlęcia i małego dziecka. Spółeczna (prawa) – rozwój społeczny polega na kolejnym wzrastaniu w grupy społeczne, których członkiem staje się jednostka oraz na przyswajaniu sobie w tych grupach odpowiednich ról społecznych (np. syna, ucznia, pracownika, emeryta).

Duchowa (kultury) – rozwój kulturalny to wzrastanie w wartości kultury materialnej i duchowej przez przyswajanie pożądanych modeli kultury (np. higieny, dobrej roboty, wartościowego czytelnictwa). U podstaw warstwy duchowej realizuje się samokształcenie i samowychowanie. Warunkiem powodzenia w życiu każdego człowieka jest poznanie właściwości swego charakteru oraz wyzyskiwanie w walce życiowej jego dobrych stron. Walorem pedagogiki Kamińskiego jest określenie kierunku pożądanych i możliwych zmian osobowościowych i społecznych (chodzi o wzajemność działania wychowawców i wychowanków jako podmiotów i partnerów).

Charakterystyka skautowej (harcerskiej) metody wychowania

- *Załącznik
do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP
z dnia 6 grudnia 2009 r. w sprawie
zmian w Podstawach wychowawczych
ZHP*

**Podstawy wychowawcze ZHP
(tekst jednolity)**

Wdrażanie metody wychowawczej

1. Teoretyczne podstawy, sformułowane zasady.
2. Świadoma kadra wychowawcza.
3. Organizacja, struktura.
4. Formy pracy.
5. Program.